

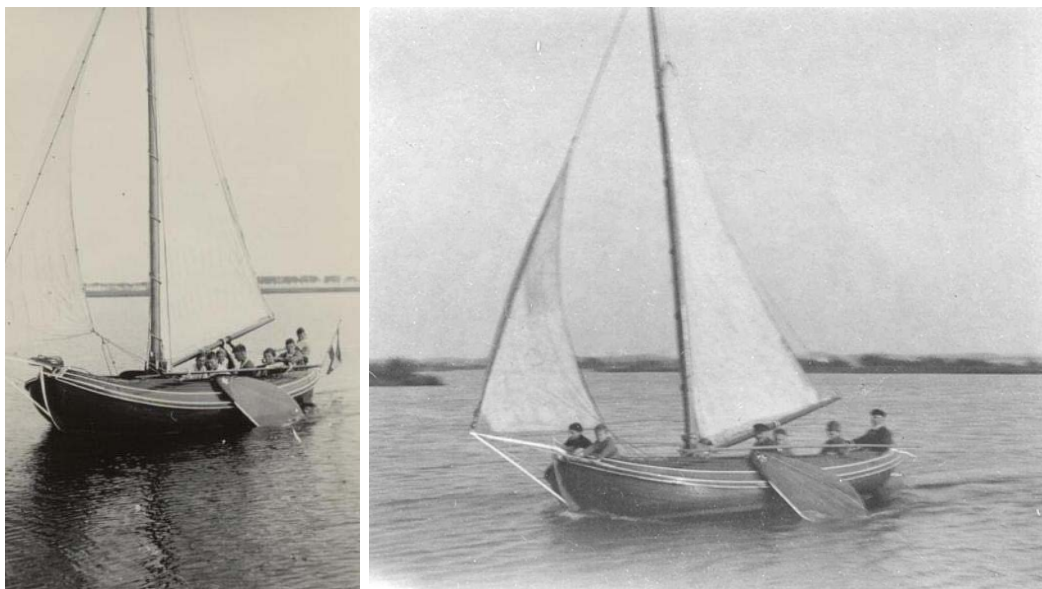
Hoofdstuk 2.7 Froukje (85 RD)

bouwjaar 1911
 bouwer J.Visser
 afmetingen 6.15m x 2.60m
 zeiloppervlak 33.8m²
 stamboeknummer 430
 ex. Zwaluw ex Henriëtte

Tot nu toe bekende eigenaren:

1911 -	W.Visser Paterswolde (verhuur)
1925	H.J.H. Tinga Groningen
-1955	J.Bosman Amsterdam (Henriette) (1e schepenlijst Stamboek) (met kajuit)
1955	dhr.Bokhoven te Sliedrecht
1964 -1970	familie Looyen Gorinchem (restauratie in 1965 door Van der Meulen in Sneek waarbij de kajuit werd verwijderd en ze genoemd werd naar de dochter "Froukje"). Toen de familie Looyen het schip vond, was ze naamloos. De van oorsprong Friese familie vond de naam Froukje passend bij een Fries jacht.
1970 -	A. van der Werf Arnhem

Staat vermeld in het Nederlandsch Jachtregister van 1924-25 als tjotter Zwaluw met H.J.H. Tinga Waterloolaan1 te Groningen als eigenaar. Bouwjaar 1911 (bouwer J.Visser Paterswolde afm. 6.00 x 2.50 x 0.40).

Twee foto's afkomstig uit het archief van de familie Tinga. De heer Tinga uit Groningen huurde de Zwaluw met de nodige regelmaat bij Visser. Toen Visser afstand van het schip wilde doen heeft de heer Tinga het gekocht. Hij kende het schip en wist wat hij ervan kon verwachten. Coll.Tinga / van der Werf.

Van de acht Friese jachten die Jan Visser heeft gebouwd, waren er twee voor eigen gebruik. De Zwaluw is er een van, de Prinses Juliana de andere.

Foto links:

Zwaluw aan de wal op het Paterswoldsemeer. Collectie FSM /W.Visser Deze foto staat ook afgebeeld in het boek het Friese Jacht van Vermeer. Hij beschrijft haar dan nog als verdwenen .

Foto rechts: collectie FSM met op het voordek Gerlof Visser (jongere broer van Jan Visser) datum onbekend. Welke twee tjotters er naast liggen is onbekend.

Coll.Bergsma Zwaluw. Foto vermoedelijk 1911.

Ingekleurde foto uit een serie waarvan de compositie steeds iets gewijzigd is gedateerd 27-8-1922 (Foto Kramer Groningen) coll.Leverf.

Een foto uit deze serie is verkocht als ansicht. Links van het midden de “Zwaluw”(1911).

Op zondagmiddag 27 augustus 1922 hebben Koningin Wilhelmina, Prins Hendrik en Prinses Juliana rond 16.00 uur een kopje thee op het terras gedronken. Aanleiding van dit bezoek was het de viering van de 250^e viering van het Gronings ontzet een dag later.

Scan ansicht GTC vlnr. Koningin moeder Emma. Prinses Juliana, Prins Hendrik en Koningin Wilhelmina. In de Provinciale Groninger Courant van 28 augustus 1922 stond:

..... Daarna werd over den weg naar Haren en over den Kunstweg aldaar gereden naar het Clubhuis van de Vereeniging Watersport te Paterswolde. Daar werd de Koninklijke familie ontvangen door de voorzitter, Mr.G.M. Doornbos, die de beide andere bestuursleden, Mr.Boerema, burgemeester van Haren, Jhr. Mr. J. Hora Feith en N. de Jager, voorstelde. De linkerhelft van het terras was gereserveerd voor de Koninklijke familie en haar gevolg. Daar was een groote Japansche parasol uitgespreid, waaronder eenige tafeltjes. De hooge gasten namen hier plaats en gebruikten thee, geschonken door een dochter van Mr. Doornbos en de freules Feith, dochtertjes van Jhr. Hora Feith. Het weer leende zich bijzonder goed voor een zitje aan het schilderachtige meer. Er stond een briesje op het water, niet te krachtig om het zitten aan het meer ongewenscht te maken, maar toch sterk genoeg om heerlijk te kunnen zeilen en roeien. Het meer krioelde dan ook van zeil-, roei-, en motorboten. Met zichtbare belangstelling volgde de Koninklijke familie de watersport en met name het door de Zeilvereeniging “De Twee Provinciën” uitgevoerd admiraalzeilen. Belangstellend informeerde H.M. naar de watersport hier.

.....

In de monografie van Mr.Dr. T. Huitema over de Friese jachten gebouwd door Visser noemt hij als bouwjaar 1911. Dr.Ir. J. Vermeer is er minder expliciet over. Bij zijn naspeuringen heeft hij de geschiedenis van dit schip niet volledig boven water kunnen krijgen. Hij houdt de Henriëtte en de Froukje voor twee verschillende schepen. Op de reünie in Heeg (1990) is Wieb Visser onder meer bij mij aan boord van mijn Fries jacht Bestevaer geweest. Hij vertelde me toen dat hij op die bijeenkomst de “Froukje” herkend had als de oude “Zwaluw”. Tegenover Huitema had hij al eens de wens uitgesproken het schip ooit nog eens terug te willen zien. Toen Visser in de gaten kreeg dat mijn thuiswater het Zuidlaardermeer was, vertelde hij me dat hij na de oorlog de “Zwaluw” terug gevonden had in een in het riet verscholen botenhuis bij “Meerlust” tussen Midlaren en Noordlaren. Bijna op de grens van Groningen en Drenthe. Inderdaad heeft er een sloot gelopen van de boerderij “Meerlust” naar het Zuidlaardermeer. In deze sloot heeft een botenhuis gestaan. De locatie ervan is nu niet meer terug te vinden.

Foto GtC 2010 De Froukje liggend voor haar schiphuis.

Bijzonder is de foto afkomstig uit de collectie van R.C.E.G. Martens die ik in 2008 in zijn collectie tegen kwam. Opschrift vermeld “Zwaluw 1911”. Helaas is de foto wat donker geworden. Of deze foto genomen is ter gelegenheid van de tewaterlating, of ter gelegenheid van bijvoorbeeld het waterfeest is onduidelijk. Beide is mogelijk. Het schip ziet er nieuw uit en waarschijnlijk is het een van de oudste foto’s ervan. Als we het Jachtregister volgen dan valt het “geboortjaar” van de “Froukje” samen met dat van VWDTP, 1911.

Coll. Martens. Opschrift foto "Zwaluw 1911" aan het roer Gijsbert Martens (kunstschilder), met witte bloes George Martens (1894-1979) (later kunstschilder en Ploeglid), ?????, en op het voordek Gerlof? Visser. Wat opvalt is het ontbreken van een vlaggenstokhouder op het roer.

Evenals de Poseidon heeft de heer Vermeer ook dit jacht opgemeten en getekend. Mede dank zij het onderzoekswerk van hem en uiteindelijk de bevestiging van Wiep Visser kon de oorsprong van dit schip worden geduid. De tekeningen staan afgebeeld in het boek “Het Friese jacht”. In tegenstelling tot de Poseidon heeft dit schip vrijwel plat vlak. Een lichte kim is zichtbaar. In voor- en achterschip is een piek aanwezig. De transparanten ervan worden bewaard in het Friese scheepvaartmuseum in Sneek.

Toen ik de heer Van der Werf benaderde met de vraag of hij me aanvullende informatie kon geven over zijn schip, hij is immers al veertig jaar eigenaar van de Froukje, deed hij me eerst uit de doeken dat de Froukje zijn tweede Friese jacht is. Eerder had hij het kleinste Friese jacht gehad, de Murkjen. In de brief die ik van hem kreeg, geeft de heer van der Werf zonder omwegen aan wat voor onderhoud je op lange termijn kunt verwachten wanneer je eigenaar bent van een Fries jacht.

foto www.friese-reunie.nl Aan de wind met een rif in het grootzeil.

Herinneringen van A. van der Werf eigenaar van het Friese jacht “Froukje”.

Het Fries Jacht “Froukje” is in 1911 gebouwd door Jan Visser ten behoeve van zijn verhuurbedrijf.

De oorspronkelijke naam van het schip was “Zwaluw” en is later omgedoopt tot “Henriette”.

Het schip is na enige jaren als verhuurschip gediend te hebben aangekocht door H. Tinga te Groningen en later eigendom geworden van J. Bosman te Amsterdam, die het vervolgens in 1955 verkocht aan Bokhoven te Sliedrecht en daarna met zijn baggerbedrijf verhuisde naar Dordrecht. F. Looyen uit Gorinchem kocht het schip in 1964. Tenslotte is het in 1970 eigendom geworden van mij, A. van der Werf te Arnhem, en nog steeds in mijn bezit. In het boek “Het Friese Jacht” van Dr.Ir. J.Vermeer wordt op blz. 148 de historie van het schip weergegeven.

De Gorkumse houthandelaar F.Looyen vond het schip in 1964 op het opslagterrein van Van Bokhoven te Dordrecht. Het schip was in zeer deplorabele toestand en had een opgetimmerde kajuit. De eigenaar wist niets van de voorgeschiedenis en dus was de herkomst niet bekend.

De Heer Looyen kende de boeier “Constanter” van zijn collega Halbertsma uit Grouw en vatte het plan op om dit schip in zijn oude glorie te herstellen en kocht het schip. Het schip werd gebracht naar de werf Joh. van der Meulen te Sneek, waar het grondig is gerestaureerd en in 1965 is het schip, geheel herboren, te water gelaten. Het schip, dat geen naam meer had, werd gedoopt als “Froukje”, naar de dochter des huizes. Toentertijd was men er van overtuigd dat het schip oorspronkelijk gebouwd was door Eeltje Holtrop van der Zee, hetgeen ook blijkt uit een artikel in de Sneeker Courant. Bij de familie Looyen was de zoon eigenlijk de enige zeiler en toen die geen interesse meer in het Fries Jacht had werd overwogen het te verkopen. Door toevallige samenloop van omstandigheden kwam ik daar achter en deed pogingen het schip te kopen.

De Heer Looyen stelde als eis dat de nieuwe eigenaar wist wat een Fries Jacht was en tevens dat het schip Friesland als thuishaven zou krijgen.

Voor mij was dat geen punt. Ik had in Friesland al een tjotter met berghout de “Murkjen”, maar dat was te klein voor het gezin en bovendien kon daar geen motor ingebouwd worden.

Na een aantal gesprekken is de koop gesloten en heb ik het schip in eigendom gekregen. Het is nog steeds in mijn bezit. Ik kocht het schip voor f. 17.500 op voorwaarde dat het in Delfstrahuizen zou worden afgeleverd, hetgeen voor de houthandelaar Looyen geen probleem was.

Het schip was toentertijd in goede conditie en is door ons zorgvuldig onderhouden. Het schip overwinterde steeds in een schiphuis en werd jaarlijks geheel geschuurd, gelakt en geteerd.

Het schip heeft een vaste ligplaats in het schiphuis bij onze vakantieboerderij.

Tijdens de lustrumreünie van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten in 1985 is het schip in de wedstrijd op het Sneekermeer omgeslagen en naar de wal gesleept. Het schip had nogal wat schade opgelopen en is weer naar Van der Meulen gebracht. Daar bleek dat er weer een restauratie nodig was, waarbij diverse gangen moesten worden vernieuwd.

10 jaar later bleken er echter weer rotte plekken in het vlak te zitten, waarna besloten werd het gehele vlak kaal te halen. Toen bleek dat er meer aan de hand was en voor het behoud van het schip was een nieuwe restauratie noodzakelijk. De werf van der Meulen heeft toen een restauratieplan opgesteld, waarbij werd vastgesteld wat strikt nodig was om het schip te behouden, om dan in de volgende jaren te controleren of er verdere restauratie nodig was.

Deze restauratie in de winter van 1995 - 96, weer bij van der Meulen, heeft ruim fl. 24000,- gekost. Dank zij de steun van de Stichting is door het restauratiefonds van de F.O.N.V. een subsidie van fl. 5000,- ontvangen.

In de winter 2003 – 2004 bleek inderdaad dat er weer rotte plekken in het vlak zaten en werd besloten tot een nieuwe restauratie. Deze restauratie bij van der Meulen in Sneek werd begroot op €17.700,- en is in het najaar 2004 uitgevoerd. Met bijkomend meerwerk heeft het eindelijk ruim €24.000,- gekost.

Foto's A. van der Werf restauratie 2008-2009

In de winter 2008 – 2009 bleken er diverse slechte plekken in het berghout en de kielbalk te zitten.

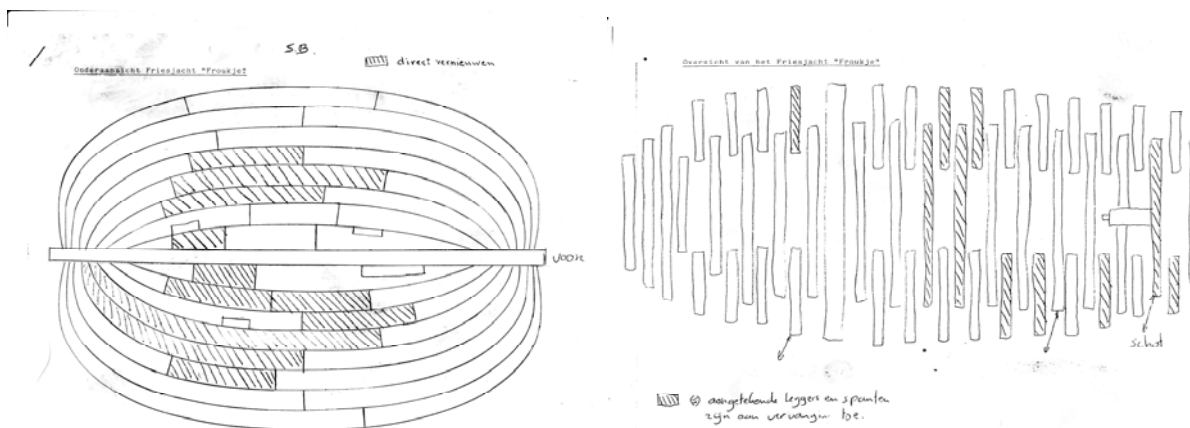
Vanwege de goede persoonlijke relatie met Pier Piersma is toen besloten de volgende restauratie door de Jachtwerf Piersma te Heeg te laten uitvoeren. Dit betekent dus niet dat we ontevreden waren over vroegere restauraties door de Jachtwerf van der Meulen. Daar bleek dat het onderwaterschip goed was. Berghout, kielbalk en dergelijke zijn gerestaureerd. De restauratie kostte circa €11.500.

Aangenomen mag worden dat alle narigheid nu verholpen is en dat het schip nog jaren mee kan.

Velp, september 2010

A. van der Werf

Zoals blijkt uit hetgeen de heer van der Werf schrijft, heeft de werf Joh. van der Meulen uit Sneek een belangrijke rol gespeeld in het bestaan van de Froukje. In een reeks van jaren heeft deze werf de Froukje onderhouden, er groot onderhoud aan gedaan en gerestaureerd. Groot onderhouden restauraties terwijl er de afgelopen 40 jaar altijd zorgvuldig normaal onderhoud is gepleegd. De traditionele bouwwijze van eikenhout vastgezet met stalen spijkers hebben regelmatig groot onderhoud tot gevolg. Dat dit geen ad hoc beslissingen zijn blijkt wel uit het schema dat door Van der Meulen is opgezet. Het linker schema geeft een overzicht van de huddelen die vervangen moeten worden, rechts het vervangingsschema van de spanten in het schip. Dat dergelijk onderhoud soms wel erg omvangrijk is blijkt. Gelukkig hoeft dit niet ieder jaar gedaan te worden.

Coll. Van der Werf Restauratie schema's gemaakt door Jachtwerf van der Meulen in 1995.

Foto van der Werf. Restauratie in 2005 van het voorschip door Van der Meulen. Van hetgeen hier gedaan wordt is nog niet opgenomen in het schema van 1995. Zo snel kan het gaan.

Dergelijke restauraties gaan natuurlijk altijd in samenspraak tussen eigenaar en restaurateur. De werf van Van der Meulen heeft een naam in het restaureren van ronde jachten. Toen ze in 1952 nog in Joure gevestigd was in de oude Van der Zee werf, was de eerste restauratieopdracht die van de boeier Maartje van de heer van Waning, eerste voorzitter van het Stamboek. Na de verhuizing van de werf naar Sneek in 1962 zijn er vele schepen gevolgd. Nieuwbouw vooral van schouwen, maar ook reparaties en restauraties van een groot aantal ronde jachten. Naast de Froukje, staan in het werfoverzicht ook de namen van de door Visser gebouwde Stânfries (Maria Magdalena), Poseidon.

De onderstaande foto's geven een indruk van de staat waarin de Froukje op dit moment verkeert.

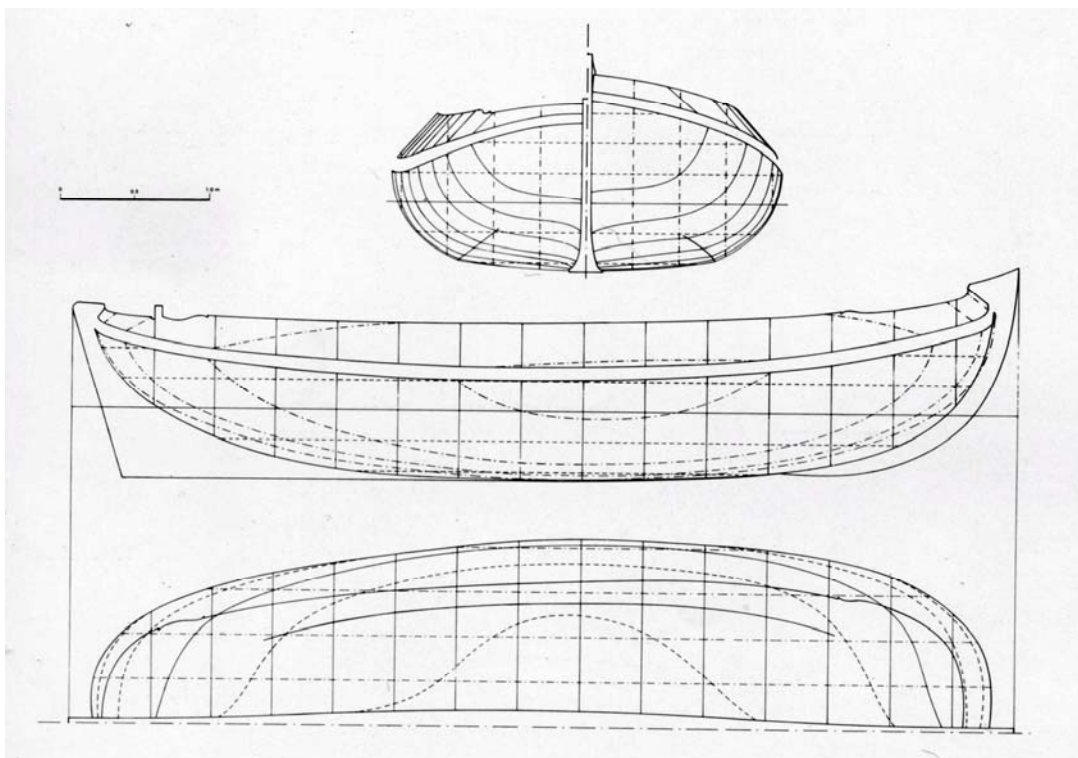

8x Foto GtC.

Bij latere restauraties zijn de krullen gekopieerd van naar het oude voorbeeld. Ze zijn alleen iets zwaarder geworden. Ook is er een ingeschaafde bies op het boeisel verdwenen. De acht foto's hierboven zijn ongeveer een jaar na de restauratie van het voorschip in 2009 genomen. In de door "Heit" Piersma gesneden vlaggenstokknop zijn drie "froukes" uitgesneden. De leeuw op het roer is een andere dan de leeuw op de foto uit 1911.

Zoals bij alle door Visser gebouwde Friese jachten wordt ergens wel eens een vergelijking getrokken met Van der Zee. Ook in de zestiger jaren was men er stellig van overtuigd dat de Froukje afkomstig was van deze laatste bouwer. Toch bestond er twijfel. Dr.Ir. J.Vermeer heeft gepoogd om deze twijfel weg te nemen. Hij oordeelde dat de Froukje haar oorsprong moest hebben in Paterswolde.

Als eigenaar van zijn Fries jacht "Rode Leeuw" was hij in de loop der jaren steeds meer gegevens gaan verzamelen van Friese jachten in het bijzonder en ronde jachten in het algemeen. Alles wat hij gevonden heeft over Friese jachten heeft hij vastgelegd in zijn boek "Het Friese jacht". Naast een uitgebreid bibliotheek- en archiefonderzoek, heeft hij daarnaast alle nog bestaande Friese jachten bezocht, gefotografeerd en in een aantal gevallen opgemeten. Samen met zijn echtgenote mevrouw C.Vermeer - Bron reisde hij het land door met het openbaar vervoer om zijn veldwerk te doen. Bij de uitgebreide opmetingen zoals bij de Froukje werd dit later thuis uitgewerkt en in lijnenplannen en zo nodig ook aanzicht- en zeilplannen. Zijn zorgvuldig opgebouwde archief heeft hij geschonken aan het Fries scheepvaartmuseum in Sneek.

Lijnenplan van de Froukje zoals dat is getekend door Dr Ir .J.Vermeer. Het staat afgebeeld in zijn boek "Het Fries jacht" op bladzijde 267. Het originele transparant getekend op schaal 1:10 is opgenomen in de collectie van het Friese scheepvaartmuseum in Sneek. Opvallend zijn de rondspantvorm met daarin een lichte kim, de lichte piek in voor en achterschip en de vallende boeisel. Het achterschip is slank en geveegd.

Op bewaard gebleven wedstrijdlijsten van zeilvereniging DTP komt ze voor:

17 mei 1919		stuurman F.J. Bakker 1 ^e
prijs		
27 september 1919	stuurman F.J. Bakker 1 ^e prijs	
28 september 1919	stuurman H.Visser	
8 mei 1920		stuurman F.J. Bakker 3 ^e
prijs		
2 oktober 1920	stuurman G. Mulder 1 ^e prijs	
26 september 1920	stuurman G. Mulder 2 ^e prijs (slechts drie deelnemers).	

Op 28 mei 2011 is er een feestelijke bijeenkomst aan de Tjonger bij Delfstrahuizen geweest ter gelegenheid van het 100^e levensjaar van de Froukje en de 85^e verjaardag van haar eigenaar A. van der Werf. Aanwezig was ook Froukje Looyen waarnaar het schip ooit is vernoemd. Het in zeer beperkte oplage gedrukte door A.van der Werf samengestelde boek: Het Friese Jacht "Froukje" 1911 - 2011 werd er gepresenteerd.

Foto M. Meys